

САНА ОЛОХ

Х А Ы Ы Т

1991 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ТУРАПЧЫТААДЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАН
ДЕПУТАТТАР ОРОВУОННААДЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 20 (8937)

1990 жыл Олунньу 15 күнө
ЧЭПНИЭР

Сыаната
3 харчы

ССКП КК Платформатын бырайыагын бэчээттээн таһаары

«Правда», «Советская Россия», «Сельская жизнь», «Рабочая трибуна» хаһыаттарга, республиканскай, кыраайдардаабы уонна уобаластардаабы хаһыаттарга «Гуманная, демократическая социализмга» диэн партия XXVIII съезигэр ССКП КК олунньутаабы (1990 с.) Пленуумунан бийиримит Платформата бэчээттэнэр.

Партия дойдуну уларыта тутууга ыкырымабыттан ааспыт нэм, диэн этиллэр доккумун кириин чааһыгар, ити курсу бэрэбизирээһин уонна тургутан көрүү нэмин буолла. Ити сүһүөх нэи кылаабынай түмүгүнэн общество духовнай уонна политической көңүлү ылыта буолла. Көпүл, демократизация уонна иһтиннэрэн-биллэрэн иһии быһыытыгар майгытыгар дьон гражданскай уонна национальнай дьиннээх сыаналаныларын буллулар, государственство дьыалаларын бэйэлэрин иһиллэр-гэр ылаллар.

Бийиги сүнгэн дойду, 300-чэ нөлү-уөннээх норуот олоһун чакчы эпохальнайдын эргитэ тутуу судургута уонна чэп-чакитэ суох буолуохтаабын биллэрбит.

Уларыта тутуу билигин даҕаны кырата суох уустуктарынан добуһуолланар. Экономика, социальнай уонна национальностар иһии ардыларыгар сыһыаннаһылар эйгэлэригэр, общество духовнай өлбөр уонунан сылларга муньуулурут проблемалар арыллан табыстылар, онуока проблемалар сытыһылар, наадалаах уларытымылар нээмэйдэрэ бастаан сабадалаабыттаабыр быдан улахан буолан бизирдилэр. Онуока реформалары бэйэлэрин олоххо киллэрин хаамытыгар таһаарыллыбыт албастар уонна сыһалар эбиллэннэр. Ити сыллар усталарыгар муньуулурут үчүгэй даҕаны, берүүтэ суох даҕаны оһут уларыта тутууга өйдөөх-төйдөөх альтернатива суох диэн эрэллээхтик этэргэ мыха бизэр. Ити—ыарахаттардаабын, саныырга чэпчакитэ суоһун да иһии, дьонго сөптөөх олоһу хааччыларга, бийиги улуу дойдубут кыахтарын туһаба таһаарарга таба суол. Итиһинэ бийиги обществобытын кэминнэн кэбиннэрэргэ бабарар, кинини гражданскай утарыта турсууга үтэйэ сатыыр күүстэргэ харданы бизэр-бизэр, ити суолунан эрдээхтик уонна утумнаахтык баран иһиэххэ наада.

Бийигин тутууах болпуруоһунан сааламмыт уларытылары татимирдин, сытыы социальнай-экономическай проблемалары быһаарыны түргэтэти буолар. Бийиги хаһаайынааһын уонна салайыы урунку системата хайым-үйэ биллэрдик үлэлээбэт буолбут, оттон санга механизмнар толору күүстэринэн өсө да үлэли иһик нирби-ларигэр тийиэн кэллэбит. Ити эргэттэн са-

аба кириин нээтэ туруга суох буолуу, салайыы мөлтөөһүнүн өйгө-санааба бул-куллуу үөснөөһинин нэстүүлэринэн добу-һуолланар. Ол уһаатаабын, норуонна бил-лэр-нэстөр куһаҕан сабыдыалланман сөп.

Оттон тахсар суол биир—ордук сору-нуулаахтык, ордук эрчимнээхтик охсуһуу, бэлиэтэммит реформалары олоххо киллэ-рин.

Бу Платформа кинини съезд бигэрэппи-тин кэминтэн кэлэр өртүгэр партия санга Программатын ырытан оңоруохха диэри коммунистар үлэлэрин принципиальнай төртүгүнэн, эргэттэн сангаба кириин нэмин усулуобуйатыгар политическай хайысханы ыйар системанан буолар тускулаах.

ССКП Платформатын бырайыага сэтте разделлаах: «Уларыта тутуу ис хоһооно тухханын, тухтан сорууулаахтык ак-тивастааһахха уонна партия идеянай-поли-тической арсеналыгар тугу хаалларыахха», «Партия политикатын кинингэр—киһи», «Надьүүстээх былааһынаах-рыночнай эконо-мика иһин», «Кизик социалистическай де-мократияба уонна норуот бэйэтин салайы-нытыгыгар», «Санга федерацияба», «Иһии аймах эйэлээх сайдыытыгар», «Партияны чэбдигирдингэ».

Бырайыакка этилибит көрүүлэр уонна сыаналааһыннар хайа эрэ көрүгүнэн бэ-чээт страницаларыгар, коммунистар тыл этиллэригэр, партийнай муньуахтар резо-люцияларыгар, ССКП КК-гар сурунтарга баар этилэр. Толкуйдуурга уонна түмүтэ-һиннэри оңорорго баай матырыйаалы, диэн бэлиэтэнэр докумуонна, ССКП Бүтүн Союзтаабы XIX конференцията, ССКП КК Пленуумна, ССРС народнай депутаттарын бастаан уонна иһикс сьезтэрэ, ССРС Вер-ховнай Советын сессиялара, рабочайдары уонна бааһынайдары, интеллигенция араас эргитэлэрин представителлэрин, ыччатта-ры, ветераннары кытары көрсүүһүлэр биз-биттэрэ. ССКП КК, диэн этиллэр докумун түмүктүүр чааһыгар, съезд иннинээби дис-куссия хаамытыгар коммунистар Плат-формаба ахтылыбыт проблемаларга бэйэ-лэрин позицияларын быһаарыналларыгар, дискуссия бэйэтэ партийнай үлэни чэбди-гирдингэ көлүлээһининэн буоларыгар суот-танар. Бийиги дьүүлээһингэ кыттарга пар-тията суохтары, уларыта тутуу усулуобу-йатыгар партия орулуугар суолта бизэрэч-чилэри барыларын ыкырабыт. Бэлиэтэ-һиннэри уонна этиллэри сэрэ альтерна-тивнай бырайыантары даҕаны көрөргө бэ-лэммит. Партия уонна норуот коллективнай өйө-санаата—уларыта тутуу модун хамса-тааччыта.

(ССТА).

тин оҥуулаалларын, эконо-мическай айгыраабытын, дьон олоһо тупсуохтааһар өсө мөлтөөбүтүн сытыы критикага тардан, дойду салаататын уларытарга санамыттарга өтө нэстү-бүтэ. Кэлэн биридин ре-гионардыан болохтоһон кэпсэтиһэр, сүбэлэһэр буолбуппут. Оһон сьез-тэргэ да, сессияларга да араас утары санаалар ан-һыһылаһа буолбуттара. Ити этиллэртэн, санааны атастайылартан Верхов-най Совет таба түмүктэри оңортообута, сөптөөх бы-һаарымыларын ылыммыта.

Бастаан сьезд 17 күн устата барбыта. Оһоно ар-дыгар иһинэ хойууна диэ-ри муньуахтырыбыт. Ол араэри депутаттар баһа-лэри санааларын араастаан өтөр буолуһнар, олус ин-тереснай, иһик тарта-ран иһэр. Оһон сылай-быккын билбиккин даҕа-ны, Утууһан турдун даҕа-ны муньуахтык ара кэ-лээхкин баһарабын. Депу-таттар этиллэригэр дойду биһир да салаатата критика тас өртүгэр хаалбата. Сорохтор М. С. Горбаче-ву уларыта тутуу бастаан иһик сылыгар хамсааты-лаах нурдук буолан иһон.

бариннээхтээхтэр. Норуот иһикс сьезэтан соччо астыммата дьэх-ха наада. Дьонһор бэйэни салайыныы туһунан Со-куон ылылларын күүп-пүттэра. Телевизорунан көрөн, хаһыаттартан аа-һан билон оһороргут нур-дук, иһикс сессияга Н. И. Рыжиков даһылаата иһик дьүүлээһингэ тур-бута. Манна правитель-ство экономиканы онһун булларыыга иһик сылы-сыһаа чэбдигирдингэ, бө-бө атахха турууттар түөрт сылы көрдөөбүтүн критикага тартылар.

Верховнай Совет иһикс сьезэтан бэйэһитинан, бэ-лэм 1990 сыллаах бюд-жет, ону танга нэһиллэ-һээтэн, кооперативтар-тан, общественной тари-лалартан полуюк туһуһан Сокуону бэлэмнээһингэ кытылыны ылым. Сьез-тэргэ уонна сессияларга бизэ төгүл тыл ылан быһаардааччыларын этил-лэрин туруорустум. Оһу тэһэ араас министерство-ларга, ведомстволарга сылдыталаатым, суруй-талаатым, Сорох туруор-сууларбыт ылыһыллыах нурдуктар. Бу үһүс сес-сияга Пенсиялар хааччы-

Депутат—быыбардааччыларыгар

Аһаҕастык, сытыытык бараллар

бар. К. Е. Иванов народ-най депутаттанан быыбар-данан бараһ оройуон ки-рингэр бастаан сылдыһыта уонна отчуоттааһыта.

—ССРС народнай депу-таттарын бастаан уонна иһикс сьезтэрэ иһинэ Верховнай Совет бастаан уонна иһикс сессиялара олус демократичкайдык бардылар,—диэте Климент Егорович. —Кэпсэтиһэр сытыытык, аһаҕастык, ин-тереснайдык ыһытылы-нылар. Радикальнай, ону аһаһ, олус радикальнай позициялаах депутаттар буоллар. Быыбардааччы-лар интерестарын нөмүс-күүбүт диэн ааттаан, олох иһиннээх толлуба иһа, аһаҕастык этиллэр. Оһон улахан инпренилэр буол-дулар. Бийага, дойду проас күүстэрин хабаат-тымылара буолан ааста дин санаатым.

Ол бастаан сьезд көрөр болпуруостарын быһа-рытытан садалаан көстү-бүтэ. Ордук Москва, Ле-нинград куораттартан быыбардаммыт депутаттар болөхтөрө сытайан туран мөкүсүптүтөрө. Киһилэр бастаан Н. И. Рыжиков уонна М. С. Горбачев да-кылааттарын иһэргэ, ол кэминтэн дьүүлээһэргэ, быыбардары кэлин ыттар-га туруорсубуттара. Ити-эри уларыта тутуу бы-тааныны ыһытыларын, н-руот туттар таһаардара наадыһыта эһиһэттээбэт-

кэли, биһир сиргэ тэһэ-һини турарыгар. Н. И. Рыжиков дойду экономи-ката айгыраабытыгар, бю-рократизмы утары сору-нуулаах охсуһуу ыһыты-лыбатыгар, норуот олоһун таһыма тупсубатыгар бу-руйдууллар.

Правительство састаа-бын бигэрэтиһгэ бастаан сессияга депутаттар олус критическайдык сыһан-настылар, хас биридин кандидатуралы иһиһ-тоһон дьүүлээтилэр. Барыта 58 киһини 17 күн устата биһирдин ыһытыстыбыт. Сорохтор олох тибиллэн хаалбыт түбэлтэлэрэ эмнэ суох буолбатах. Холобур, Калашников (Волгоград-тан), Богомяков (Тюмень-тан), Элбэх—кэпсэтин. дьүүлээһин кэминтэн пра-вительство састааба бигэр-тэтиллибитин кэһинэ Н. И. Рыжиков, долгуйан туран, депутаттарга истяинни махтаһа уонна «Иһиһи улахан оскуоланы барды-быт» диэте. Өскөтүн иһи-нэ бигэрэһимтөөхтөрө эһи-та буоллар, правительство чилиһинэрэ бары боло-мурчуйаларын ууран биз-риэхтээх этилэр.

Сессияга пенсия саям-кыра кэһинэ 70 солкуо-бай булуута. Оһо 1,5 сааһын туолуор диэри төлөһөр уопускаһан ту-һанын, судьуйалар ким-тэн да тутулууга суох бу-луулара ситиһилинэ. Ки-һилэр Сокуонга өрө бас

дым, Сир, Обществоннай уонна чааһынай бас билли тустарынан Со-куоннар ылылаары ту-раллар.

К. Е. Ивановна быы-бардааччылар интэриһир-һир үгүс болпуруостарын бизирдилэр.

Народнай депутат от-чуотун дьүүлээһингэ рай-потребсоюз бырайыла-һыатын председатели П. Г. Кириалин, «Агротех-ника» предприятие началь-ника А. А. Шадрин, Эри-дик Эристин, аатынан совхоз директора Н. Н. Аэмосов тыл этилэр. Ки-һилэр К. Е. Иванов де-путатскай үлэтин бий-рэтиһлэр уонна Мында-раайы бириһтэһиһгар по-төһөр-эриһнардаах, билли-ги көрдөбүтэ эһиһэттиһир причалы тутарга, тыа си-рин нэһиллээһэтин оло-һу таһымын өрө көтө-бүүгэ аһаллаах програм-маны оһоһотон туруорсу-та, дифференцированнай надбаһаны аһтарымга, Нуотара уонна киһи са-лаа үрэхтэригар 1965 сыл-лааһы уураах көтүллүбө-тиһэр көмөнү оңороругар этик киллэрдитэр.

С. АЛЕКСЕЕВ.

Снимок: ССРС народ-най депутат, ССРС Вер-ховнай Советын чилиһэ Н. Е. Иванов (уһа) быы-бардааччыларын кытта.

Т. Кардашевская
фотота.



РСФСР-тан болумуочуйалаах

Иллэрэ күн оройуон киһилэр РСФСР Комму-нальнай хаһаайыстыбага министр В. И. Попов, РСФСР Госнабын пред-седатели В. Н. Демин уон-на киһилэри кытта ССКП обкомун секретара В. Ф. Красновштанов, «Икутла-

сиаб» начальнига В. К. Филиппов, Саха АССР Госнабын председатели солбуйааччы С. П. Ива-нов, республика Норуотун үөрөдүрүннэти министри солбуйааччы А. С. Изме-тиев нэһэ ырытылар. Киһилэр ССКП райко-

мугар оройуон салайар үлэһиттарын кытта көрүс-түлэр. Орто аскуола 5-с корпусуугар, оройуоннааһы баһыһа амбулаторияты-гар, олох-дьаһах комби-наатыгар, дьэ-уот уонна коммунальнай хаһаайыс-тыба холбоһугар сылдыһи баар балаһыанһынны би-лиһтилэр, үлэһиттэри кыт-та көрсөтүһтилэр.

★ Депутатка кандидаттары кытта көрсүлүүлөр ★

ЧАХЧЫ УТУӨ ДЬОН ЗБИТ

Ааспыт бэтинсэда Чурапчы салинныатын олохтоохторо 898 №-дээх быыбардыр уокуруктан РСФСР народнай депутатыгар кандидаттарынан туруоруллубут «Индигир-золото» комбинат «Сарылаах» рудинин савара Л. В. Никитченко уонна «Джугджуролото» комбинат «Дражай» карьерын никонера Л. В. Петрованы көрсүтүлэр.

Кандидаттар итээлээх дьонноро: «Сарылаах» рудинин проходчыга А. Б. Мухаметшин уонна «Дражай» карьеры донегра В. Б. Разуев тт. Л. В. Никитченко уонна Л. В. Петрова биографияларын, общественнай үлэлэрин-хамнастарын сийилин билгиллээрдилэр. Онтон иһиттэххэ, бу икки кандидат улаштыр эйгэлэринэн эрэ буолбакка, олоххо активнай позицияларынан эмнэ улаханлык майгына наадаллар эбит. Холобур, Леонид Борисович уонна Людмила Власьева иккиэн рабочайдар ортолоругар партийнай лидердэр быһыыларынан биллээлэр. Л. В. Никитченко рудинин партийнай секретар, ССКП Оймөкөөнөөдү райкомун чилинэ, Л. В. Петрова «Джугджуролото» комбинат парткомун чилинэ, иккөөн поселковий Советтар депутаттара. Иккөөн даҕаны бар-дьон туһа диэтэхтэринэ, сир ыраа-дыттан, дуоһунас үрдүгүттэн иһигэн-толлон турбат күүстээх санаалаах

дьон быһыылаахтар.

—Леонид Борисович, депутат буолан турган, оройуонугар, Сарылаах бөлүөлөгөр элбэи сиргиде. Депутат быыбардааччылар наадаарын, тодорго ис сүрөттөн баҕарар буоллабына, элбэи ситиһин сөбүн, бэйэтин үлэтинен көрдөрдө. —дипр Ахат Богданурович. —Оймөкөөн олохтоохторо Кини телевидениени биэринин көрүлүрүгүр, бириэмэлэрэ сөп түбэһиптэ буолан, элбэх эрийи көрбүттэрэ. Оймөкөөн депутаттатын ССРС Сирбөлүм министригэр тийиэ туруорсан, балаһыанча көннө. Аны Якутскай биэринигин ыларга туруорса сылдьар. Эмнэ үлэиттэр туруорсууларын ситиһээр, А. А. Громыкова, профсоюзтар Бүтүн Союзтаары сьездэригэр тийиэ суруй-талаабыта уонна бопту-руостар быһаарылалларын ситиспитэ. Леонид Борисович —иччат, олохтуулар тыһынан эрэ буолбакка, дьини дымаала-да кыһамнылаах киһи. Элбэхтэн аҕыйах холобур, оройуон оҕолоругар морк-жөнай ситээри, оймөкөөн-дэ буолар оборуодовани-ны дойдутуттан Харьков-тан баран аралбыта. Бүтүн Союһу быһа ому сөстү-түн манан аҕай буолба-тах. Эбэстэр уолаттарбыт мотсклубка дьарыктанна-нар дьин сүүрүн-көтөдөр оборуодование буолбута. Оройуонтан амантэх уу-көстүбүтүгэр министэти-гэр курорт астарары

эмнэ соҕуруунан туруор-субута уонна эһигини ыл-быта. Илтиги Мирный, Магадан, Нерюнгри тер-риторияларыгар чин-чийи үлэтэ мытылла ту-рар.

А. В. Мухаметшин итинтэи да атын элбэх үчүгэйи көрсөтө. Депу-татка кандидат быыбар иннигээр программаны баһыта билгиллээрдэ уон-на хас пуунун, сийилин быһаарда. Оймөкөөн рес-публикада социальнай сирдэх буолууну олохтоонун, но-руосттар довордохууларын бөбөгөтүү, республика төрүт олохтоохторугар кыһамныаны күүбүрүү улахан интэстэн ыларлар.

—Депутат Людмила Власьева туруорсууту-нан, оҕолорго бассейндаах таас дөтөд тутулуна. Ус-сүүс министэлээх муулу-тутулла турар. Саха сир-игэр 25 сыл үлэлээбит уонна комбинаттан пен-сияга тахсыбыт дьонго государственнай пенсия-ларыгар эбни 50 солк. төлөнөр буолла. Эмнэ де-путат Людмила Власьева туруорсуутунан, Звездочна бөлүөлөккө ыраас-тыыр тутуу, ыччат кафе-та уонна 50 сүбүгэ хо-тон тутулуунулар. —Л. В. Петрова депутатскай үлэ-тин Владимир Борисович билгиллээрдэр. Людмила Власьева бөлүөлөктөр социальнай сайдыыларга-гар улахан болдомтогун уурут эбит. 29 мөт. солк. үлэти оройуон бюджетигэр 9 мөт. 200 тыһ. солк. капиталарыларын кыра

днан туруорсан, 10 мөт. солк. онторторбүт.

Л. В. Петрова быыбар иннигээр программаты-гар үбү үлэрин, үска-тти боппуруостара түүс-рүлөөн туруоруллубуттар. Идидет үлөттэи үлэ-риилэр буолан, аллараа-нылар быһааралара учуоттаммат, эмнө алла-рыттан үлэриилэр тыһи-онторторуохха дьин идея-лаах. Ойонулар уи бас-таан олохтоох Советка кириэхтээх, оймөкөөн-томмун бырыһыан быһы-тынан үлэи республикада барилдэхтээх. «Биһиги, промышленнай оройуон-нар, биэзар үлүт улахан дуоһуоба уонна эийи күүрдүк тыа сирин оро-йуоннарыгар ким ордук кыһалдыаарынан көрөн барилдээдэ», —дипр эрэр, оймөкөөн түбэлтэтигэр үлэстэхтэр син-биир ту-руорсан иддэ хаалыма-ра улахан дуоһа туруо-за дьин санаа уоскуур.

Кандидаттар програм-малара аналлаах бөлө-төтө бичээттамматтанна, хас биэрдик пууну манна баһылыгыт. Арай киһи ба-рытын үөрө-сөргин истэр, ол эрээри сорох-сорох ту-тэтиригэр мөһүбүтэххэ, сороһун итэҕэйимэххэ сөп дуу дьин санымына.

Кандидаттарга ыйыты элбэх кириде. Икки на-из барилдээ. Оймөкөөн «Ийүүбүн», «утарыы» дипр тыа элэччи суо-х буолла. Ол эрээри көр-сүү иккити быһыыга-май-гыта мытылаабыта, көр-сөтүн икки өртүттэн до-вордуу дьоннор бэтинсэ-дэрииллээрдэр, санаа ата-таһымаарыгар барбыта ому билгиллээрдэ.

М. СИДОРОВА

Быыбардааччы почтата

Ким депутат буолуон сөбүй?

Быыбар чугаһаагарын айы быыбардааччы ты-мнэ күүсүнүн биэри-минэ быһаарынара улаи-рын быһаарынара улаи-рыттан үлэриилэр тыһи-онторторуохха дьин идея-лаах. Ойонулар уи бас-таан олохтоох Советка кириэхтээх, оймөкөөн-томмун бырыһыан быһы-тынан үлэи республикада барилдэхтээх. «Биһиги, промышленнай оройуон-нар, биэзар үлүт улахан дуоһуоба уонна эийи күүрдүк тыа сирин оро-йуоннарыгар ким ордук кыһалдыаарынан көрөн барилдээдэ», —дипр эрэр, оймөкөөн түбэлтэтигэр үлэстэхтэр син-биир ту-руорсан иддэ хаалыма-ра улахан дуоһа туруо-за дьин санаа уоскуур.

898 №-дээх Приленский территориялык быы-бардыр уокурукка ре-гистрацияламмыт адыс-кыһиттэн түөрэ про-мышленность, кыһа тыһи хаһайыстыбатын, биэр профсоюз, биэр культу-ра үлэиттэрэ. Иккитэртэн дуоһуоба иһигэнэ би-эриэххэ сөбүй?

Оймөкөөн оройуонуттан туруоруллубут икки киһи —слесарь Л. Т. Никит-ченко уонна радист А. В. Сергеев депутат буолла-хтарына даҕаны, РСФСР уонна Саха АССР бары боппуруостарын улахан ситиһиллээхтэн быһаар-салларын сарбахтыабын. Уус-Майа оройуонуттан туруоруллубут Ф. Д. Крюковскай уонна Л. В. Петрова иккөөн хаһа про-мышленность үлэиттэ-рэ. Үлэи этнэллээбит күүрдүк, туһааннаах уок-рукка, атын да уокурук-тарга промышленность үлэиттэртэ хото туруору-луунулар. Итиги таһынан кинилэр иккөөн эдэр, к-лэр өртүгөр депутат ма-чдатын иһин кириһиллээ-рдэри кэскиллээх дьон. Биһиги кандидатка ту-руоруллан быыбардаач-чыларын кытта үлэлээни-нэра кириһлэргэ туһалаах сөп буолуон сөп. А. Н. Осипов ССРС Верховнай Советыгар депутатынан быыбарданан үлэлээтэ, бэйэтин идэтинэн хас да быыбардааччы дуоһуона-таах, ол да сүмүүрүн но-руонка культура сайды-ытыгар элбэх туһаны он-тор кыахтаах.

С. С. Сосин профсоюз-тар Саха уобаластаагы Советтарын председате-ли быһыытынан, депутат буолбакка да сымдаанал-бах үлэни ыһыткан сөп. Сотору буолуохтаах ССРС профсоюзтарын сьездигэр иһин профсоюз Кини Советыгар чилинэ-ни талыллыа дьин са-нымын. Ол РСФСР де-путатынааар итээлээх суох кыагы биэрэ. Проф-союзтар, соҕуон быһы-тынан, дойдута законода-тельнай инициативаан туһанааллар, ому туһанаан Сосин С. С. улахан боп-пуруостары быһаарсар кыахтаах. Кини РСФСР народнай депутата буол-батабына да, республика үлэиттэригэр мөһөтө ула-хан дуоһуоба. Ому таһы-нан С. С. Сосин Саха АССР-га 85 №-дээх Том-ло оройуонун Алданна-гы быыбардыр уокуру-тун депутатка кандидат быһыытынан регистра-цияланна. Кини оймөкөөн де-путатынан талыллара туолнай, Икки сиргэ де-путат буоллабына, үлэ-лүөхтээгин маһаан буо-лойдук, учуоттуох тус-таахпыг.

В. М. Илдин таһа-иниитин хайдах күүрдүк үлэтиги таһымаа таһаа.

рыахха сөптөөдүн үлүн кэмгэ үлэлэи даһааста-ты. Совхозун наадатын-ханна да иһигибээх бы-һаарсар. Өскөтүн депута-тынан талыллынадына, биллэн турар, түбүгэ эл-биптэ. Кини олохун анаа-быт бу сүүрүн үлэтигэр үлүн кэмгэ кэскиллээхтик үлэлиирэ, ордук буолуо дьин санымына.

Оймөкөөн оройуонуттан 1989 сыл сэттисинигэр Саха АССР Госагропро-мун председателинэн аманмыта, Оймөкөөн бу урдук дуоһуонаска уларыта ту-дуу кэмгэр таһаары-лыбыт киһи. 1988 сыл-лаахха дьэри оройуонна-га үлэлээбитэ, оймөкөөн ССРС обкомун аграрнай отделин сьездэсэһитинэн аманмыта. Кинини кытта биэргэ үлэлээбит дьон көнө, дьонго тэт деловой сыйлынаах, үрдүк би-лиллээх үлэиттэ быһыы-тынан сыанадылаалар.

Кэлэр кэһка сымаларга дойду бары республика-ра, уобаластара, кыраай-дара хаһайыстыбанай аһаанга кириэхтээхтэр. Иһигиэхэ биһиги респу-бликабыт тыатын хаһа-йыстыбатын маһаан ту-руга көннөрүлүөхтээх. Бу наһаа улахан сорук. Маны Саха АССР Гос-агропромун салайаачы-лара, баһтаан турай Иванов П. С., баһылаан мытыахтаахтар. Мин са-нымырбынан, республика тыатын хаһайыстыбаты-гар мантаан ордук сорук суох. Хаһайыстыбаны аһаан сөһкө киридэниэ, биһиги олохпут, биһиги кэскилбит барыта тупса-рай буолуохтаах. Ол иһин Иванов П. С. канрибату-ратын иһин кыһалдыабыт ордук улахан суолталаах. Республика тыатын ха-һайыстыбата хаһаан иһэ-рин манньыктар да тую-булууллар. Совхоз рабо-чыа хаһа промышленно-һын рабочайыттан үс то-гүз кыра хамнастаах. Сүүһү аһылыгынан 60—70 бырыһыан хаачыыла-быт. Кинини 4-5 сыллар-га сүүһү аһаана наһаа аҕайаһыттан эрэр. Сов-хозтар экономическай ту-рунтара мөһтүү тулар. Манньык маһаан усулду-бууһун Иванов П. С. РСФСР-га депутат буола-ра буоллар, үрдүнү орган-нарга туруорсан быһаар-тарарга ордук улахан кыахтанын этэ. Кандидатка туруорууга даҕаны ити учуоттаммыта.

Итиги таһынан би-һигиттэн, быыбардааччы-лартан, тутулуутаах биэр улахан боппуруоһу са-ныахын баһарабын. Аас-пыт сылгы буолбут ССРС народнай депутаттарын быыбарыгар баһанын тур-га хас да уокурукка де-путат талыллыбатада. Быйыл итинин бала-һыанна хатыланна дьин дьыһынны баар. Быыба-ры хос ыһыты күнү-дүй-лү наһаа ылар, элбэх ма-териальнай ороһооту та-һаарар. Бастагы турга де-путаты талыи биһигиттэн эрэ тутулуутаах. Адыс кандидаттан талан көр-дөхтө. Промышлени Семен-ич Иванов депутат буо-лара бары өртүнэн ордук. Оймөкөөн тутар 4 күнү-гэр Кини кандидатураты-гар куолаһытын биэри-сүнэ.

К. ЭВЕРСТОВ,
инициативай бөлөх
чилиһинэ.

Карельскай АССР, Манна Российскай Федера-ция парламенын 9 министэтигэр 106 киһи иһи-кэһи, түсүлэлэр. Улахан общественнай иһтири-һи депутаттарга кандидаттар Петрозаводскайдаагы телестудиянан Профсоюзтар уобаластаагы совет-тарын кулуубугар тарыллыт телевизионнай ма-ккүрдэргэ көтөхтө. Саалара муһтубуттар быһаччы, автономнай республика телевизору көрөөччүлэри телефонунан претенденттэн самай тыһи суол-талаах боппуруостарга эппиэттэри ылар кыахта-мытара.

Снимокка: РСФСР народнай депутатыгар кан-дидат, профсоюзтар уобаластаагы советтарын председатели Е. М. Морозов (ортоку) активнай быыбардааччылар — «Петрозаводскбуммаш» НПХ элентромонтера В. И. Возров уонна Кондопожскай-даагы кулаады комбинатын элентринэ А. С. Ло-кин мтаһымынарын тулуйарса күһалинэ.

С. МАЙСТЕРМАН ФОТОТА. ССТА ФОТОХРОНИКАТА.

М. Д. Неустроева үө-рэтин бүтэрээт, бэйэтин баҕа санаатын толорон, тыралары кытта үлэлээ-битэ 23 сыл буолла. Ма-рин Дмитриевна быйы-агы үөрэх дьылыгар алта саастаахтары кытта үлэ-лээн эрэр. Бу оҕолору кытта куруук биэргэ сымдыахха көрүүххэ-ис-тиэххэ, ийэлэи бөбөй-днэххэ наада. Оттон эи-нилэргэ үөрэх-билии ба-статын олукарарын ууруу —самай эппиэтээх дыма-ла. Ол да иһин биһиги иһи опытын атыттар ту-һаныынар дьин сийилин ырытабыт.

Учуутуму кылааска учуутал уруогун са-рапым. Дуоска үрдүгэр баар «а» букваттан «д» буква дири киһиэли-тилийит алфавити оҕо-лор ааҕан биэрдилэр. Учуутал хас биэрдиллэ-рингэр паартиларга апи-кацияларыннан араас а-тар, оонньуулар уруһу-дара ууруллубутун көр-дөрөр. Олор кэһинилэ-рингэр тыллар суруллубу-тар. Учуутал паартилар-га чугаһаан иһэгини аайы оҕолор аргита-аргита тыл-лары ааҕан иһэллэр.

Ойууну көрө олорон дорбоонноохтук ааҕы

★ Оскуола реформатын—олоххо! ★

УРУОГУН БЭРКЭ АСТЫННЫМ

сабаланаар. Оҕолор сү-һүөхтээн аадаллар. Түмү-гэр үчүгэйдик аахпыт оҕолор иһигиллээрдэр кы-һыл флажонгар турал-лар. «О» буква туһунан хоһоону аадаллар. Ити курдук уһуннук илдьиритин эрэ кэһиниттэн учуутал сага «б» дор-бооку үөрэтингэ кириэр. Бастаан тыллары этэн үгүстүк хатмдатар. Онтон оҕолор нүлгээхтэриин саптан баран эмнэ ити тыллары хатыламылар. Ити аата киһилэр атын оҕо сакатын истибэккэ, бэйэлэрин сагаларын истэн, букваны чуолмай-дымылар.

Учуутал аны тыл суол-татын кэһсэһини саба-дылар. Холобур, «ба» дьин тыл туох суолтала-ра, иһин ханьык кыһыл буо-лара, ол туһунан кэһсэһи-нэр, о. д. а. ахтылааллар. Онтон сүһүөхтэринэн а-таран үөрэтэр.

Учуутал анаары баҕа туһунан кэһсэһини көһсир уонна бу кэһсэһитгэ «б» буква ханна тутулулубу-

тун туоһулаһар. Ому та-һынан «б» буквага май-гынылар ханьык сыйы-нара баарын туоһулаһан билгиллэрин өссө чингэтэр.

Фланель дуоскага тыл-лар сыйымырыллылар. Холобур, «овус» дьин тыл иннитэр «м», «т», «с» буквалары адалы сыйымаан сака тыллары үөскэтэлэр. Холобур, мокус, токус, собус.

Учуутал хоһоонго кирибит уустук тыллары быһааран үөрэтэр: мотуч-чу, мотохто.

Дэ ити иһиниттэн иһ-ингэттэн текси сүһүөх-тээн ааҕы сагаланаар. Оҕолор аахпыттарын чин-гик өдлүүдлэригэр учуу-тал иһтистрацияларын көрдөрөн иһэр.

Итиги таһынан Мария Дмитриевна техническэй средстволары тутунаа. Ол курдук, оҕолор сыйы-нар биэриэтэригэр про-ектырательга пластики уурын ыры тыһын үтү-гүлүлээрдэ. Оҕолор чур-куолаһтарынан ылдыа-лар.

Ити кэһиниттэн учуутал оҕолору уруукуларыны ылларан суругунаан үлэ-ни сагалымыр. Иһиги-даҕаны учуутал суруйар дьонурдарын сайыналар-га үтүс ыһымаан туту-на. Уруок ити курдук ыһымаан-чыһылаанан ыһытылына.

Түмүгөр уруогу ыры-тан учууталлар соһста-рын чилиһээрэ малы-ны бэһитээтилэр. Баста-тан туран, Мария Ди-митриевна уруогун үтүс аһаптаах тыһа төһидэ, уруок олус көдүүстээх буолла, араас ыһыма-ларынан оҕолор болдом-толорун тарта. Уруок стру-туратын талыи, оҕо пен-салогиатыгар таба таһа-ныи, аһаптан аһапка иһ-рингэ сьездэни таба аһа-рыи, оҕо билиитигэр, үө-рүйэхтэригэр үлэлээһин барыта учуоттанылар. Ому таһынан тирэх ойуу-лар, үөрэтин сага ыһы-малара активнайдык тут-тулуунулар.

Е. МАКАРОВ,
новатор-учуутал.



